

д-р Зоран Николовски, доцент
Универзитет „Св. Климент Охридски”- Битола

ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК ВО НАУКАТА И ТЕХНИКАТА

Апстракт: Со овој труд ќе дадеме краток приказ на состојбата на францускиот јазик во областа *Наука и техника* која заради ширината и подобра анализа ќе ја поделиме на три подобласти: *Манифестации, семинари и конгреси, Списанија и публикации* и *Образование, испити, конкурси и тези*. Оваа област претставува мошне значаен елемент во заштитата на јазикот и поради тоа има и посебна позиција во јазичната политика на Франција. Исто така, ќе се осврнеме на преведувањето на француски јазик на сите документи во оваа област кои се напишани на друг јазик, различен од францускиот.

Клучни зборови: јазична политика, наука, техника, преведување

ВОВЕД

Постојат повеќе дефиниции коишто го дефинираат поимот јазична политика¹. Во оваа прилика ја даваме дефиницијата на Калве според кого *јазичната политика* претставува „*свкупност на свесни одлуки што се преземаат во односите меѓу јазикот и општествениот живот, особено меѓу јазикот и националниот живот, додека јазично планирање е барање и употреба на средства неопходни за примена на јазичната политика*“².

Заради ширината на оваа област, а и заради подобра анализа и презентирање на состојбата на францускиот јазик, истата ја поделивме на три подобласти: *Манифестации, семинари и конгреси, Списанија и публикации* и *Образование, испити, конкурси и тези*.

Овие области се мошне значајни за зачувувањето на јазикот, па затоа на нив се обрнува и посебно внимание. Со право може да се рече дека овие области претставуваат едни од носечките столбови за заштитата на јазикот и поради тоа имаат и посебна позиција во јазичната политика на Франција.

¹ Николовски, 2002.

² Calvet, 1999: 154-155.

Манифестации, семинари и конгреси

Постојат неколку обврски кои мораат да се почитуваат при одржувањето на меѓународните манифестации, конгреси или семинари во Франција. Имено, на секој учесник му се овозможува да се изразува на француски јазик, документите кои се однесуваат на програмата на овие собири мора да бидат напишани на француски јазик, а исто така и сите други документи кои ќе се објават во врска со овие манифестации мораат да содржат резиме на француски јазик³. Поаѓајќи од обврската и желбата на учесниците за изразување на француски јазик, а со цел истите да бидат разбрани од странските учесници на собирите, постои обврска за овозможување на симултан или консекутивен превод на друг странски јазик којшто најчесто е англиски. Непочитувањето на овие одредби повлекува соодветна законска казна и обврска за сите субјекти да ги вратат добиените финансиски средства коишто им се дадени за одржување на собирот од страна на државата⁴. Генералната делегација за француски јазик и за јазиците на Франција (Délégation générale à la langue française et aux langues de France), која според Циркуларното писмо од 1996 година⁵ е задолжена за вршење на контрола во оваа област, забележала доследно почитување на примената на овие обврски, освен повременото изоставање на преведувањето на собирите коешто најчесто се случува заради неговата висока цена на чинење. Токму затоа, од 1996 година Делегацијата дава финансиска помош за преведување на меѓународните собири кои се одржуваат во Франција, врз основа на генерално воспоставените критериуми за одржување на манифестации, семинари и конгреси, потоа на ставовите на експертите од односната област и мислењето на *Комисијата за помош при симултано преведување (Commission d'aide à l'interprétation simultanée-CODALIS)*, која е формирана исклучиво за таа намена.

Списанија и публикации

³ *Loi du 4 août 1994 relative à l'emploi de la langue française* : art. 6.

⁴ *Nouveau code pénal* : art. 131-13.

⁵ *Circulaire du 19 mars 1996 concernant l'application de la loi n° 94-665 du 4 août 1994 relative à l'emploi de la langue française*.

Сите списанија и публикации во Франција, издадени од правно или физичко лице кои примаат финансиска помош од државата, доколку се напишани на странски јазик, мораат да содржат барем резиме на француски јазик (*Loi du 4 août 1994 relative à l'emploi de la langue française* : art. 7). Ова се однесува на научните списанија и публикации кои се поделени во две категории: *Списанија за примарна комуникација* и *Синтезни списанија*.

Списанијата за примарна комуникација (Revue de communication primaire) имаат за цел излагање на нови научни факти наменети за меѓународната научна јавност, кои најчесто се објавуваат на англиски јазик. Овие списанија, чие издавање е помогнато од страна на државата, мораат целосно да ја почитуваат обврската за објавување резиме на француски јазик.

Синтезните списанија (Revue de synthèse) се наменети за пренесување на најважните и најновите научни достигнувања до пошироката јавност. Најчесто се пишуваат на француски јазик, меѓутоа не е исклучена можноста да бидат двојазични или повеќејазични. Во вториов случај овие списанија се обврзани да содржат резиме на француски јазик.

Истите обврски се однесуваат и на сите други форми на научни публикации, извештаи, зборници, синтезни трудови, студии, итн., а забележани се целосни почитувања на законските одредби за примена на францускиот јазик.

Во однос на субвенционирањето на списанијата, забележавме сè поголем интерес за добивање на тие средства, меѓутоа заради зачувување на квалитетот и почитување на високите критериуми на научност на објавените трудови, просечната финансиска помош останува стабилна за финансирање на списанија од повеќе научни области.

Значаен придонес во оваа област дава и оформувањето на *Националниот центар на книгата (Centre national du livre)* чија мисија, меѓу другото, се состои и во одбрана и ширење на францускиот јазик и култура, како и поттикнување на преведувањето на странски дела на француски јазик и обратно⁶. Исто така, негова цел е и поттикнување на нарачките од страна на француските и странските библиотеки, културни установи и книжарници за откупување на

⁶ *Décret n° 93-397 du 19 mars 1993 relatif au Centre national du livre* : art. 3.

дела напишани на француски јазик, кои имаат посебна научна, техничка или културна важност⁷.

Образование, испити, конкурси и тези

Францускиот јазик се употребува задолжително во изведувањето на наставата, испитите, конкурсите, магистерските и докторските тези во сите јавни и приватни школски установи. Исклучок прават училиштата каде што се изучуваат регионалните јазици и култури, училиштата од меѓународен карактер и оние коишто се наменети за странски државјани (*Loi du 4 août 1994 relative à l'emploi de la langue française*: art. 11). „Владеењето на францускиот јазик и познавањето на два други странски јазика се едни од главните цели на образованието“⁸. Генералната делегација за француски јазик и за јазиците на Франција не забележала прекршување на овие законски одредби без разлика на видот на образовните институции.

Исто така, забележани се и магистерски и докторски тези коишто се пишувани на странски јазик, доколку научната тема е обработувана во соработка со странски лаборатории и истражувачки центри. Во тој случај, сите трудови содржат резиме на француски јазик. Постои и можност за коменторство при изработката на тезата, а во тој случај таа може да биде напишана на еден од официјалните јазици на двете земји каде се изведува коменторството, секако дополнета со резиме на вториот јазик. Општо земено, и во овој случај не се забележани прекршувања.

Во додипломските и постдипломските студии се забележува сè поголема употреба на англискиот јазик во изведувањето на наставата во одредени насоки, а се предлага во изведувањето на наставата да се вклучат и други странски јазици.

Непознавањето на францускиот јазик неминовно доведува до исклучување на единката од социјалните текови и нејзино изолирање. Затоа една од целите на француското образование е борба против неписменоста во која се вклучуваат сите јавни и приватни образовни установи, професионалните

⁷ *Décret n° 96-421 du 13 mai 1996 modifiant le décret n° 93-397 du 19 mars 1993 relatif au Centre national du livre* : art. 1er.

⁸ *Loi n° 89-486 du 10 juillet 1989 d'orientation sur l'éducation* : art. 1er.

асоцијации, синдикатите, регионалните власти и други државни институции⁹. Во согласност со Законот од 1998 година се преземаат повеќе образовни акции и мерки чија цел е социјална реинтеграција на лицата кои имаат проблеми од овој вид (*Rapport au Parlement sur l'application de la loi du 4 août 1994 relative à l'emploi de la langue française*, 2000: 113-119).

ЗАКЛУЧОК

Заради ширината на оваа област и заради подобра анализа и претставување, истата ја поделивме на три подобласти: *Манифестации, семинари и конгреси, Списанија и публикации* и *Образование, испити, конкурси и тези*.

При одржување на меѓународните *манифестации, семинари и конгреси* во Франција, секој учесник има можност да се изразува на француски јазик, нивната програма мора да биде напишана на француски јазик и сите други документи кои ќе се објават од овие манифестации мора да содржат резиме на француски јазик. Исто така, при одржувањето на сите меѓународни *манифестации, конгреси или семинари* постои обврска за симултан или консекутивен превод на француски јазик, доколку јазикот којшто се употребува е различен од францускиот. За поголема застапеност на преведувањето на меѓународните собири кои се одржуваат во Франција, државата доделува дополнителна финансиска помош, а непочитувањето на овие одредби повлекува и соодветна законска казна.

Сите стручни и научни *списанија и публикации* коишто се објавуваат на англиски или друг странски јазик и се субвенционирани од страна на Француската Република, мораат да содржат резиме на француски јазик. Забележано е целосно почитување на оваа обврска која се однесува и на сите други форми на научни публикации, извештаи, зборници, синтезни трудови, студии итн. *Националниот центар на книгата* целосно ја оправдува својата мисија за одбрана и ширење на францускиот јазик и култура, како и поттикнување на преведувањето на странски дела на француски јазик и обратно.

⁹ *Loi n° 98-657 du 29 juillet 1998 d'orientation relative à la lutte contre les exclusions* : art. 24.

Францускиот јазик исто така доследно се употребува во изведувањето на наставата, испитите, конкурсите, магистерските и докторските тези во сите јавни и приватни школски установи. Тезите коишто се изработуваат во коменторство со странски истражувачки центри, а се пишуваат на друг јазик, задолжително содржат резиме на француски јазик. Во оваа област не се забележани прекршувања на законските одредби.

Zoran Nikolovski, maître de conference
Université Saint-Clément d'Ohrid de Bitola

LE FRANÇAIS DANS LES DOMAINES SCIENTIFIQUES ET TECHNIQUES

L'objectif de cet article est de donner un aperçu de l'état de la langue française dans les domaines scientifiques et techniques. Pour mieux les analyser, ils seront divisés en trois sous-domaines : 1. *Les manifestations, colloques et congrès*, 2. *Les revues et publications* 3. *L'enseignement, des examens, des concours et des thèses*. Ces domaines sont très importants pour la protection de la langue française, donc ils ont une place particulière dans la politique linguistique de la France. On va également se pencher sur la traduction de tous les documents dans ces domaines qui sont écrits dans d'autres langues que le français.

Mots-clés: politique linguistique, domaines scientifiques et techniques, traduction

zorannikolovski@yahoo.fr

ЛИТЕРАТУРА

Calvet, Louis-Jean. 1996. *Les politiques linguistiques*. Paris: Presse Universitaire de France, Que sais- je?.

Calvet, Louis-Jean. 1999. *La guerre des langues et les politiques linguistiques*. Paris: Hachette Littératures.

Circulaire du 19 mars 1996 concernant l'application de la loi n° 94-665 du 4 août 1994 relative à l'emploi de la langue française, Journal officiel du 20 mars 1996.

Cooper, Robert. 1989. *Language Planning and Social Change*. New York: Cambridge University Press.

Crysral, David. 1992. *An Encyclopedic Dictionary of Language and Languages*.
Oxford: Blachwell.

Décret n° 93-397 du 19 mars 1993 relatif au Centre national du livre, Journal officiel
n° 68 du 21 mars 1993.

*Décret n° 96-421 du 13 mai 1996 modifiant le décret n° 93-397 du 19 mars 1993
relatif au Centre national du livre*, Journal officiel n° 115 du 18 mai 1996.

Dubois, Jean et al. 2001. *Dictionnaire de linguistique*, Paris: Larousse-Bordas/HER.

Leclerc, Jacques. *L'aménagement linguistique dans le monde*,

<<http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/>>

Loi n° 89-486 du 10 juillet 1989 d'orientation sur l'éducation, Journal officiel du 14
juillet 1989 et B. O. special n°4 du 31 août 1989, art. 1 er.

Loi du 4 août 1994 relative à l'emploi de la langue française, Journal officiel n° 180
du 5 août 1994.

Loi n° 98- 657 du 29 juillet 1998 d'orientation relative à la lutte contre les exclusions,
Journal officiel n° 175 du 31 juillet 1998.

Николовски, Зоран. 2002. *Современата јазична политика на Франција во однос
на францускиот и регионалните јазичи*, Магистерски труд, Скопје:
Филолошки факултет „Блаже Конески“-Скопје.

Nouveau code pénal,

<<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>>

*Rapport au Parlement sur l'application de la loi du 4 août 1994 relative à l'emploi de
la langue française*, Ministère de la culture et de la communication, Délégation
générale à la langue française, 2000,

<<http://www.culture.gouv.fr/culture/dgllf/rapport/2000/accueil.htm>>

*Rapport au Parlement sur l'application de la loi du 4 août 1994 relative à l'emploi de
la langue française*, Ministère de la culture et de la communication, Délégation
générale à la langue française, 2001,

<<http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/014000736/0000.pdf>>

Rapport au Parlement sur l'emploi de la langue française, Ministère de la culture et
de la communication, Délégation générale à la langue française et aux langues
de France, 2005,

<http://www.dgllf.culture.gouv.fr/rapport/2005/rapport_parlement_2005.pdf>

Rousseau, Louis-Jean. *Élaboration et mise en œuvre des politiques linguistiques*,

<<http://www.rifal.org/cahiers/rifal26/crf-26-06.pdf>>

Saint Robert, Marie-Josée de. 2000: *La politique de la langue française*. Paris: Presse

Universitaire de France, Que sais- je?.